

Cizokrajně znějící příjmení Dapeci má původ u italského vojáka, který kdysi zabloudil do Čech a jméno tu zanechal v pokračovatelích rodu. K nim patřil i Čeněk Dapeci, inženýr vodního hospodářství, jenž se roku 1872 oženil se vzdělanou dcerou lékaře Marií (rozenou Frenzlovou). Po pár stěhováních se mladá rodina s dcerami Emilií, Marií a Adélou usadila v Lounech, kde Čeněk pracoval jako účetní Občanské záložny. Dapeciovým v Lounech přibýly ještě dcery Josefa a nejmladší Božena. Otec roku 1888 nečekaně zemřel a rodina se dostala do finančních obtíží. Se skrovnými příjmy vycházela jen díky podpoře příbuzných, kteří se též ujali výchovy dvou nejstarších dcer.

Sestry i matka Božence často četly. Všechny také chodily do přírody, kde se dívky učily poznávat krásy lounského kraje i ptáky a květiny. Zamilovala si též divadelní představení, obzvláště ta loutková v divadélku Gustava Kulhánka, ale i vystoupení kočovných divadelních společností.

Už na obecné škole se Božena projevila jako nadaná žákyně a zvláště dobrá byla v recitaci a zpěvu. Ve čtvrté třídě začala psát vlastní písničky, ale když její sešitek s texty našel katecheta, zpochybňoval její autorství a huboval ji za lhaní. Ač ji to ranilo, na hudbu ani literaturu rozhodně nezanevřela. Jako školačka vydávala dokonce ručně psaný časopis *Zvon*.

I na měšťanské škole se projevovala jako pilná žačka, jen ruční práce a kreslení jí nešly a tolik ji nebavily. Ráda zpívala a hrála v různých školních inscenacích. Ve 13 letech hrála vílu Narcisku ve hře *Tři halíře*. Toužila stát se herečkou, ale od toho ji matka odrazovala. Boženě tak nezbývalo než se divadlu věnovat aspoň jako ochotnice. Alternativou pro ni bylo studium na Učitelském ústavu, ale proti tomu byl tentokrát rodinný lékař, který se obával Boženiny možné srdeční vady zděděné po otci a měl za to, že studium by pro ni bylo přílišnou zátěží. Dále se proto nakonec vzdělávala jen soukromě. Učila se ručním pracím a na zpěv chodila do *Hlaholu* a na kůr. Hodiny řeči jí platila starší sestra Emilie a Božena si zde k francouzštině a němčině přibrala ještě angličtinu. Po dosažení věku 18 let začala pod dozorem učitelky sama některé žáky vyučovat.

Jezdila často do Kozlova za rodinou Josefy Vejrychové, která byla její tetou z otcovy strany. Bylo to místo setkávání řady umělců. Zde také Božena svou krásou omámila malíře Vladislava Röhlinga, který jí pak několik let posílal vlastnoručně malované pohlednice s milostnými texty a vyhotovil pro ni také exlibris.

Další nápadníci následovali poté, co na podzim 1902 začala chodit do tanečních hodin. Tam se poznala s největší láskou svého života, dandym Arthurem Breiským. Jejich vztah byl vše jen nevyvážený. Dante po své Beatrice, jak je nazývali přátelé, vyžadoval oddanost, přitom nebyl schopen překonat svůj individualismus a Boženu trýznil řečmi o jiných ženách, z nichž si některé vymyslel.

Sdíleli vášeň pro literaturu a Breiský Boženu neustále mentoroval, zadával jí texty ke studiu a vyžadoval její písemné kritiky, sám jí zase dával číst své. Po Arthurově neúspěšné maturitě v červenci 1903 se však na nějakou dobu rozloučili a vídali se jen zřídka, neboť Arthur už v Lounech nežil. Celé měsíce si horlivě dopisovali, ač korespondence nebyla tolik milostná, jako spíše literárně zaměřená. Oba se také věnovali vlastní tvorbě, ale když Božena vyjádřila přání mít některou svou báseň otištěnou, Breiský ji odbyl jako naivku.

Ve vztahu k Boženě se Breiský pohyboval od povyšování k odprošování. Rád ji též vystavoval strachu. Nutil ji, aby společně přešli zmrzlou Ohří, balancoval s ní na vysoké skále a vyzýval ji ke společnému kroku vpřed. „*Měl na mě takový vliv, že kdyby mi dal dýku do ruky a poslal mne vraždit, šla bych...*“ zaznamenala si do deníku, z něhož bylo patrné, že Arthur z usměvavé dívky udělal ženu vážnou, pociťující marnost života. Vztah nakonec roku 1904 zakázala matka.

Po čtyřech letech jí od Arthura přišlo nejprve drama portugalského spisovatele Eugenia de Castra a poezie Camilla Hofmanna, až nakonec v únoru 1910 dostala jeho knihu esejů *Triumf zla* s věnováním: „*Slečně Boženě Dapciové – jež byla inspirací mého teskného mládí v tom barrèsovsky melancholickém městě nad Ohří – s pozdravy plnými vzpomínek připisuje Arthur G. Breisky.*“

Následovala řada vzájemných psaní, jež završilo setkání v Praze. Po něm si do deníku zapsala: „*Šestý duben byl nejšťastnějším dnem mého života, nepřestanu naň nikdy vzpomínati.*“

Pro předchozí zkušenost v sobě ale city k němu krotila a chovala se k němu vlažně. Dopisy se krátily a řídly, na slíbenou návštěvu Arthur nedojel. Dlouho ale Božena odolávat nevydržela a v dlouhém psaní se mu upřímně vyznala. Dopis se však vrátil nedoručen. Po zjištění, že se Arthur vydal do Ameriky, odeslala své psaní tam, ale ani tentokrát psaní adresáta nezastihlo. Arthurovo tělo bylo nalezeno rozdrcené ve výtahu newyorské nemocnice, kde se živil právě jako řidič zdviže.

Breiský byl tak mistrným mystifikátorem, že jeho Beatrice nemohla v jeho smrt uvěřit a tak trochu stále čekala, že se vrátí. Ostatně sám dříve psal, jak snadné by bylo zinscenovat svou smrt, dokonce i koketoval se smrtí v mladém věku, jež by mu zajistila nesmrtelnost. Fakt ale zůstal faktem.

Božena zůstala dandymu oddaná a odmítala mnohé nápadníky, mezi něž patřili třeba básník Josef Schejbal, ministr Rudolf Bechyně či inženýr Jaroslav Josef Polívka. K těm, s nimiž udržovala četnou korespondenci, patřili také Bohuslav Martinů, houslista Stanislav Novák a lékaři Josef Tichý a Ota Dub, jenž o ni v ústecké nemocnici později pečoval.

Svého partnera ve tvorbě sice ztratila, ale chuť číst a psát nikoli. Vlastnímu psaní se Božena věnovala od dětství a její verše byly záhy otištěny na pohlednicích, např. *Vítej nám máji*. Čeněk Dapci psal česky i německy verše a přispíval do lounské *Dělnické besedy*, tak snad po něm mohla mít Božena nadání k literární tvorbě. Vzhledem k jeho brzké smrti na ni ale určitě měla větší vliv jeho sestra, spisovatelka Josefa Vejrychová. Už jako malá za tetou jezdila do Kozlova, kde trávila mnoho času se sestřenicí Elou, jíž šla za družičku, když se vdávala za malíře Maxe Švabinského.

Roku 1904 byla v *Besedách Času* otištěna její báseň *Nálada zimního večera* a v lounských *Jarních proudech* zase otiskli její článek. Za první světové války přispívala i do časopisu *Kozel*, který redigovala Josefa Vejrychová. V Kozlově se seznámila s básníkem Jaromírem Boreckým. Ten některé její básně – *Che bella rosa*, *Po odjezdu hostí*, *Loučení*, *Sanice*, *Paměť hvězd je věčná* – vybral koncem války pro *Topičův sborník literární a umělecký*.

V Kozlově také s dětmi zkoušela veršované hry, které sama napsala, případně pro ně upravila (např. *Prodanou nevěstu*). Stala se tu členkou neformálního uskupení Fischerova Šňůra, které vzešlo z divadelního představení a pro něž napsala báseň *Milešovka* (1917). Spolek propojoval profesory s žáky, četlo se tu, recitovalo i hrálo na klavír, vydával také vlastní časopis *Kaleidoskop*. Po válce sice spolek zanikl, ale Božena díky němu navázala nová přátelství.

Díky kozlovským pobytům se spřátelila s Marií Majerovou, která její práce zveřejňovala v *Ženských listech* – roku 1918 to byly vzpomínkové prózy *Den v Zátaví* a *Vzpomínka z loňských prázdnin*. Její báseň *Fialky* byla někdy v té době otištěna dokonce i v USA, další její texty vyšly například v *Českých novinách*, *Nových proudech* či *Zájmech žen*. Její fejeton *Paříž* byl v roce 1926 otištěn ve *Vývoji*. Jako členka Československého klubu turistů psala od 30. let i do časopisu *Turistický obzor*, kde se objevily například texty *Cesta na Podkarpatské Rusi* a *Výlet do Středohoří*. Přispívala i do *Vlastivědného sborníku okresu lounského*.

Na Boženině tvorbě je vidět její zrání: v mládí psala lyrické texty plné citů, nálady okamžiku a obdivu ke krásám přírody, později převládla epika zaměřená na Lounsko a cestopisné texty, občas také žertovné a příležitostné texty (včetně písňových) plné vtipu a narážek na lounské poměry.

Psaním se neživila, ačkoli ji v něm mnozí povzbuzovali. Roku 1913 složila zkoušky z francouzštiny, později i z němčiny, češtiny a pedagogiky. Navzdory názoru rodinného lékaře se tak přece dostala k výuce němčiny a francouzštiny. Jako učitelka byla velmi oblíbená, neboť své žáky(ně) povzbuzovala, byla k nim empatická a vedla je k lásce k přírodě a vlasti i k toleranci vůči ostatním.

Vedle vlastní tvorby překládala z němčiny a francouzštiny, i když tiskem byl vydán jen její překlad Zolovy *Nany* (1921). Pro Arthura přeložila sbírku lyriky Camilla Hoffmanna, ale nikam ji neposlala. Později toho litovala, když vyšla v jiném českém vydání. Z přátelství překládala třeba i pro Marii Majerovou, pro Jaroslava Podroužka přeložila Mussetovu *Confession d'un enfant du siècle*.

S Podroužkem se seznámila během druhé světové války a po jeho boku se vrátila k bolavému období svého vztahu s Arthurem. Poskytla Podroužkovi jejich vzájemnou korespondenci a spolupracovala s ním na knize *Fragment zastřené osudy*, životopisné studii o Arthuru Breiském.

Ať už byla Božena v jakkoli těžké fázi života, vždy nacházela útěchu v přírodě, kterou se tak ráda procházela. Nejraději chodila na Stříbrník a Oblík, do Peruce a Slavětína. Z milovaného Lounska a z Kozlova vyrazila i do světa. Putovala po Tatrách i Podkarpatské Rusi, cestovala k Černému moři, do Rumunska, Jugoslávie, Itálie, Korutan, Rakouska, Belgie, Anglie a Francie. Mezi válkami zvládla

sedm cest do Paříže, kde navštívila třeba i ateliér Jana Zrzavého a Mezinárodní výstavu (1937). Oblíbila si francouzskou kulturu, atmosféru i kuchyni, obdivovala zámky na Loire...

Cestovala s přáteli, organizovaně i sama. Ze skromného výdělku musela na cesty spořit, ale na druhou stranu mohla díky své bezdětnosti a učitelskému zaměstnání svobodně procestovat celé léto.

Celoživotně se ostatně aktivně zapojovala do lounského kulturního života. Byla členkou a zapisovatelkou Klubu československých turistů v Lounech, v němž se spolupodílela na tvorbě kulturního programu, vedla proslovy, přednášky i výlety. Na titulní stranu pamětní knihy Ejemovy chaty na Stříbrníku (dnešním Červeném vrchu) budovu namalovala, zaznamenány byly i její žertovné básně a rýmováčky, jimiž bavila své okolí. Složila i píseň k příležitosti zahájení Všeobecné krajinské severočeské výstavy. Byla také členkou a zapisovatelkou Občanské besedy a legendárními se staly mikulášské zábavy, které pravidelně připravovala.

Od jeho založení (1946) byla členkou Spolku rodáků a přátel města Loun a okolí, pro který pořádala kulturně zaměřené přednášky a podílela se na redakci ročenek. Ráda vyprávěla o Lounech svého dětství a přednášela o lounských osobnostech. Božena, která milovala cestování, od 50. let trpěla tím, jak jí v tomto směru zdraví a finance omezují. Žáků, které učila jazykům, ubývalo a důchod měla nízký. Jezdila pak aspoň do Kozlova a za neteří do Toušeně, vypravovala se i do Prahy na návštěvy přátel a setkání Spolku rodáků a přátel města Loun a okolí.

K finančním potížím se pomalu přidávaly i ty zdravotní. Roku 1948 při výletu utrpěla frakturu nohy nad kotníkem, v roce 1956 si nadvakrát zlomila ruku. Projevila se cukrovka i srdeční vada, již se u ní kdysi lékař obával. Její překrásné modrozelené oči postupně přestávaly sloužit, až i ve své korespondenci zůstala odkázaná na pomoc sestry Emilie.

Od července 1958 žila v Domově Palata pro nevidomé na Smíchově a ztrácela chuť do života. Božena Dapéciová zemřela při hospitalizaci v Motole v březnu 1959 a pohřbena byla v rodinné hrobce na lounském hřbitově Čtrnácti svatých pomocníků.

(Zpracovala: Mgr. Lenka Slámová)

Zdroje:

Dantova Beatrice Dantova Beatrice. In: MOTL, Stanislav. *Osudové lásky: milostná dramata slavných i zapomenutých*. V Praze: Rybka Publishers, 2020, s. [198]–219. ISBN 978-80-87950-79-1.

(od dop.). Literární legenda Božena Dapeciová. *Průboj*. 11. 4. 1989, **41**(85), 5. ISSN 1804-5782.

ŠTĚPÁNOVÁ, Veronika. *Osobnost Boženy Dapeciové (1884-1959) z Loun*. Ústí nad Labem, 2009. Diplomová práce. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně. Vedoucí práce Jana Englová.

Personální bibliografie:

<https://www.knihovnauk.cz/wp-content/uploads/2024/07/Dapeciova-bibl.pdf>